

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
14/2023	Kontrollutvalget	05.06.2023
33/2023	Kommunestyret	16.06.2023

Saksbehandler:

Hjemmel:

Kontrollutvalget: Rapport eierskapskontroll

Vedlagt er oversendelse fra kontrollutvalget, sak 14/2023 Rapport eierskapskontroll.

Rødøy kommune, 09.06.2023

Ragnhild Aakre Seljevoll
Førstekonsulent

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Vedlegg:

- 1 Saksprotokoll/innstilling til kommunestyret
- 2 Saksframlegg rapport eierskapskontroll
- 3 Overordnet eierskapskontroll i Rødøy kommune

SAKSPROTOKOLL – KONTROLLUTVALGET I RØDØY

Saksgang

Kontrollutvalget i Rødøy 05.06.2023 14/23

14/23 Rapport eierskapskontroll

Forslag til vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Rapport eierskapskontroll er forelagt Rødøy kommunestyre og tas til etterretning.
2. Kommunestyret viser til rapportens anbefalinger, og ber kommunedirektøren sikre oppfølging av disse.
3. Kommunestyret ber kontrollutvalget påse at kommunestyrets vedtak om eierskapskontroll følges opp. Det bes om at oppfølging av rapporten gjøres i løpet av første kvartal 2024.

Omforent forslag til vedtak:

1. Rapport eierskapskontroll er forelagt Rødøy kommunestyre og tas til etterretning.
2. Kommunestyret viser til rapportens konklusjon og anbefalinger, og ber kommunedirektøren sikre oppfølging av disse:
 - i. Sørge for at den selskapsspesifikke informasjonen i eierskapsmeldingen blir oppdatert og lagt frem for de folkevalgte årlig.
 - ii. Utarbeide en eierstrategi for Helgeland avfallsforedling IKS i samarbeid med de andre eierkommunene.
 - iii. Gjennomgå, vurdere og oppdatere styringsdokumentene til selskapene jevnlig.
 - iv. Utarbeide rutiner som sikrer at samtlige folkevalgte får tilstrekkelig opplæring i eierskapsforvaltning tidlig i valgperioden.
 - v. Utarbeide system og rutiner som sikrer prinsippene og kravene i eierskapsmeldingen blir fulgt ved nominasjon og valg av styrerepresentanter til selskapene kommunen eier.
3. Kommunestyret ber kontrollutvalget påse at kommunestyrets vedtak om eierskapskontroll følges opp. Det bes om at oppfølging av rapporten gjøres i løpet av første kvartal 2024.

Votering:

Omforent forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Rapport eierskapskontroll er forelagt Rødøy kommunestyre og tas til etterretning.
2. Kommunestyret viser til rapportens konklusjon og anbefalinger, og ber kommunedirektøren sikre oppfølging av disse:
 - i. Sørge for at den selskapsspesifikke informasjonen i eierskapsmeldingen blir oppdatert og lagt frem for de folkevalgte årlig.
 - ii. Utarbeide en eierstrategi for Helgeland avfallsforedling IKS i samarbeid med de andre eierkommunene.
 - iii. Gjennomgå, vurdere og oppdatere styringsdokumentene til selskapene jevnlig.
 - iv. Utarbeide rutiner som sikrer at samtlige folkevalgte får tilstrekkelig opplæring i eierskapsforvaltning tidlig i valgperioden.
 - v. Utarbeide system og rutiner som sikrer prinsippene og kravene i eierskapsmeldingen blir fulgt ved nominasjon og valg av styrerepresentanter til selskapene kommunen eier.
3. Kommunestyret ber kontrollutvalget påse at kommunestyrets vedtak om eierskapskontroll følges opp. Det bes om at oppfølging av rapporten gjøres i løpet av første kvartal 2024.

Rett utskrift:

Inndyr 7. juni 2023

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Saksprotokoll sendt:

Rødøy kommune,

- kommunestyret
- kommunedirektøren

Revisor

SAK 14/23

Rapport eierskapskontroll

Saksgang:
Kontrollutvalget

Møtedato:
05.06.2023

Vedlegg:

- Deloitte AS, mai 2023: Rapport Eierskapskontroll, Overordnet eierskapskontroll

Bakgrunn for saken:

Kontrollutvalget har utarbeidet plan for eierskapskontroll, slik det er bestemt i kommunelovens § 23-4. Planen gjelder perioden 2022-2023 og er basert på risikovurderinger av kommunens virksomhet. Kommunestyret har i sak 57/22 vedtatt planen etter innstilling fra kontrollutvalget med følgende tema: *Generell eierskapskontroll om utøvelse av kommunens eierinteresser. Kontrollen skal avdekke om kommunen har en oppdatert eierskapsmelding som tilfredsstillende kravene i kommuneloven §26-1 med særlig fokus om kommunen har et avklart formål med sine eierskap.*

I kontrollutvalgets møte 15. november 2022, sak 30/22 bestilte utvalget eierskapskontroll basert på revisors prosjektplan. Ifølge prosjektplan skulle rapporten utarbeides innen 30.april 2023 innenfor en ramme på 150 timer. Rapporten ble oversendt 23. mai 2023, samme dato som innhentet kommentar fra kommunedirektøren

Formål og problemstilling:

Formålet med eierskapskontrollen har vært å undersøke og vurdere om Rødøy kommune har etablert en eierskapsforvaltning som er i samsvar med lovkrav og relevante anbefalinger, med særlig fokus på eierskapsmeldingen og eierstrategier for selskapene som kommunen har eierskap i.

Basert på formålet har revisor formulert følgende 4 problemstillinger for undersøkelsen:

1. Har kommunen en eierskapsmelding som oppfyller kravene i regelverket?
2. I hvilken grad har kommunen utarbeidet en strategi for hvert enkelt eierskap med tydelig formål for eierskapene?
3. I hvilken grad har kommunen en eierskapsforvaltning i samsvar med KS sine anbefalinger for eierstyring?
4. I hvilken grad har kommunen fulgt opp selskapene i samsvar med egne rutiner for eierstyring og føringer som er gitt til selskapa?

Innsamlingen av data baserer seg på dokumentanalyse (kommunale vedtak, planer og interne rutiner, regelverk mm). I tillegg intervju (politisk eierrepresentant og kommunedirektør).

Kontrollkriterier (krav og forventinger som kan stilles til den funksjon/aktivitet som undersøkes av revisjonen), er utledet fra kommuneloven, og KS Folkevalgtprogram 2019-2023 *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*. For fullstendige utledede kriterier vises til vedlegg 2 i rapporten (side 22-28)

Problemstilling 1 Har kommunen en eierskapsmelding som oppfyller kravene i regelverket?

Kontrollkriterier: Kriterier er utledet fra kommunelovens krav (§ 26-1):

- Kommunen skal ha en eierskapsmelding som er vedtatt av kommunestyret i inneværende valgperiode.
- Eierskapsmeldingen skal inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, en fullstendig oversikt over alle eierinteressene til kommunen og kommunens formål med eierinteressene sine.
- Kommunen bør utarbeide en årlig rapport om tilstanden i selskapene sine, og inkludere opplysningene i eierskapsmeldingen slik at de er lett tilgjengelige og samlet på en plass.

Revisors vurdering: Kommunens eierskapsmelding oppfyller minstekravene i kommunelovens, men det er forbedringspotensial: *For det første er prinsippene for eierstyring kun oppført som en punktliste, uten videre forklaring på hva hvert prinsipp betyr eller hvordan de skal følges opp i praksis. Ved å klargjøre prinsippene for eierstyring kan kommunen legge til rette for bedre dialog med selskapene og sørge for at selskapene forstår hva kommunen som eier forventer av dem. Videre mener revisjonen at Rødøy kommune bør oppdatere og behandle selskapsinformasjonen i eierskapsmeldingen årlig*

Problemstilling 2 hvilken grad har kommunen utarbeidet tydelig strategi for de enkelte eierskapene med tydelig formål for eierskapene?

Kontrollkriterium: Med utgangspunkt i KS Eieranbefalinger er det utledet følgende kriterium:

- Rødøy kommune skal ha et tydelig formål med alle sine eierskap. Rødøy kommune bør utarbeide en egen eierstrategi for selskapene der kommunen har en vesentlig eierandel eller der selskapet utfører en viktig oppgave på vegne av kommunen. Rødøy kommune bør ha en eierstrategi utarbeidet i felleskap med de andre eierne for selskap som er eid sammen med andre kommuner.

Revisors vurdering: Kommunen har i all hovedsak et tydelig formål med alle sine eierposisjoner. Det er utarbeidet eierstrategi for Rødøy Produkter AS, og denne *dekker vesentlige aspekter ved kommunens eierstyring av og forventninger til selskapet*. Revisor nevner imidlertid at det er lenge siden eierstrategien ble oppdatert. Videre er det revisors vurdering at kommunen i *samarbeid med de andre eierkommunene, bør utarbeide en eierstrategi for Helgeland Avfallsforedling IKS, i samsvar med vedtak i 2018*. Her vises det til at selskapet utfører en viktig oppgave for kommunen og at *kommunen hefter ubegrenset for sin prosentandel av selskapets forpliktelser*. I tillegg mener revisor at kommunen bør utarbeide en eierstrategi for Rødøy Utleiebygg AS

Problemstilling 3 I hvilken grad har kommunen en eierskapsforvaltning i samsvar med KS sine anbefalinger for eierstyring? Problemstilling 4 I hvilken grad har kommunen fulgt opp selskapene i samsvar med egne rutiner for eierstyring og føringer som er gitt til selskapene?

Kontrollkriterier: Utledet fra KS sin anbefaling for eierstyring:

- Rødøy kommune skal gjennom sin eierstyring sikre at selskapene når sine mål og overholder kravene i loven.
- Rødøy kommune bør ha etablert rutiner for eierstyring som samsvarer med KS sine anbefalinger for eierstyring og selskapskontroll.
- Rødøy kommune skal følge sine egne prinsipper i eierstyringen av selskap.

Revisors vurdering: *Revisjonen vurderer at Rødøy kommune har etablert en eierstyring som i hovedsak samsvarer med lovkrav og anbefalinger for eierskapsforvaltning. Undersøkelsen viser at kommunen har etablert en eierskapsmelding som legger tydelige føringer for eierstyringen til kommunen. Samtidig mener revisjonen at kommunen har et tydelig forbedringspotensial når det kommer til opplæring i eierskapsforvaltning, og rutiner for valg av styremedlemmer.*

Revisor merker seg at i ett av selskapene er valgt samme eierrepresentant som styrerepresentant. Her gjør revisor oppmerksom på habilitetsutfordringer og konfliktpotensial mellom de to rollene. *Videre merker revisjonen seg at Rødøy kommune ikke har system eller rutiner for å følge opp om selskapene følger kravene og forventningene som blir stilt gjennom eierskapsmeldingen*

Revisors konklusjon og anbefalinger

Revisor konkluderer med at Rødøy kommune i all hovedsak har en tilfredsstillende eierskapsforvaltning som er tilpasset eierskapsporteføljen til kommunen, men at det likevel er identifisert noen mangler og forbedringsområder.

Basert på rapporten anbefaler revisor at følgende tiltak iverksettes:

1. Sørge for at den selskapsspesifikke informasjonen i eierskapsmeldingen blir oppdatert og lagt frem for de folkevalgte årlig.
2. Utarbeide en eierstrategi for Helgeland avfallsforedling IKS i samarbeid med de andre eierkommunene.
3. Gjennomgå, vurdere og oppdatere styringsdokumentene til selskapene jevnlig.
4. Utarbeide rutiner som sikrer at samtlige folkevalgte får tilstrekkelig opplæring i eierskapsforvaltning tidlig i valgperioden.
5. Utarbeide system og rutiner som sikrer prinsippene og kravene i eierskapsmeldingen blir fulgt ved nominasjon og valg av styrerepresentanter til selskapene kommunen eier.

Kommunedirektørens kommentar:

Kommunedirektørens kommentar er lagt ved som rapportens vedlegg 1. Han har ingen spesielle merknader til rapporten.

Vurderinger:

Kontrollutvalget bestilte eierskapskontroll basert på prosjektplan utarbeidet og behandlet i november 2022. Revisor har levert en rapport i samsvar med bestillingen.

Rapporten får frem at kommunen i hovedsak følger kommunelovens bestemmelser og krav til eierskapsforvaltning, men at det også er trukket frem områder hvor det kan gjennomføres forbedringer. Det er naturlig å vise til rapportens anbefalinger i vedtaket.

I henhold til forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 5 skal kontrollutvalget påse at kommunestyrets vedtak om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp. Det kan være hensiktsmessig for kontrollutvalget med oppfølgingssak første møte i 2024.

Rapporten behandles av kommunestyret etter innstilling fra kontrollutvalget.

Forslag til vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Rapport eierskapskontroll er forelagt Rødøy kommunestyre og tas til etterretning.
2. Kommunestyret viser til rapportens anbefalinger, og ber kommunedirektøren sikre oppfølging av disse:
3. Kommunestyret ber kontrollutvalget påse at kommunestyrets vedtak om eierskapskontroll følges opp. Det bed om at oppfølging av rapporten gjøres i løpet av første kvartal 2024.

Inndyr, 24. mai 2023

Lars Hansen
Sekretariatsleder

Eierskapskontroll | Rødøy kommune Overordnet eierskapskontroll

Mai 2023

«Overordnet eierskapskontroll»

Mai 2023

Rapporten er utarbeidet for Rødøy
kommune av Deloitte AS.

Deloitte AS
Postboks 6013 Postterminalen, 5892
Bergen

tlf: 55 21 81 00

www.deloitte.no

forvaltningsrevisjon@deloitte.no

Sammendrag

Deloitte har i samsvar med bestilling fra kontrollutvalget i Rødøy kommune den 15. november 2022 sak 30/22, gjennomført en overordnet eierskapskontroll i Rødøy kommune. Formålet med prosjektet var å undersøke og vurdere om Rødøy kommune har etablert en eierskapsforvaltning som er i samsvar med lovkrav og relevante anbefalinger, med særlig fokus på eierskapsmeldingen og eierstrategier for selskapene som kommunen har eierskap i.

Eierskapskontrollen viser at Rødøy kommune har utarbeidet en **eierskapsmelding** som inneholder kommunens prinsipp for eierskapsforvaltningen, en oversikt over alle kommunen sine eierskap og kommunens formål ved alle eierposisjonene. Revisjonen vurderer at eierskapsmeldingen overholder alle lovkravene i kommuneloven §26-1, men at den selskapsespesifikke informasjonen i eierskapsmeldingen bør oppdateres årlig, jf. anbefalingene til KS.

Videre viser eierskapskontrollen at Rødøy kommune har utarbeidet en **eierstrategi** for ett av de fem selskapene kommunen eier. Eierstrategien til Rødøy produkter AS dekker vesentlige aspekter ved kommunens eierstyring av og forventninger til selskapet. Revisjonen vil samtidig påpeke at strategien ble sist oppdatert i 2015, og at denne derfor bør oppdateres, jf. KS sin anbefaling om å oppdatere styringsdokumenter jevnlig. Videre er det revisjonen sin vurdering at kommunen bør utarbeide en eierstrategi for Rødøy utleiebygg AS, og en eierstrategi for HAF IKS i samarbeid med de andre eierkommunene, ettersom dette er eierskap av vesentlig betydning for kommunen.

Eierskapskontrollen viser at kommunen har etablert system og rutiner for **eierstyring** som i stor grad samsvarer med KS sine anbefalinger for eierskapsforvaltning. Revisjonen vil likevel trekke fram noen områder med forbedringspotensial. For det første gjennomfører ikke Rødøy kommune opplæring i eierskapsforvaltning ut over den generelle folkevalgtopplæringen til KS. Revisjonen vurderer at dette ikke er tilstrekkelig for å sikre god kunnskap til folkevalgte om eierskap. For det andre er det revisjonen sin vurdering at kommunen bør ta en gjennomgang av hvilke styringsdokumenter som er utarbeidet for selskapene, vurdere om det er behov for å utarbeide flere styringsdokumenter og sikre at de styringsdokumentene som er utarbeidet blir oppdatert jevnlig. Til slutt mener revisjonen at Rødøy kommune bør utarbeide rutiner for nominasjon og valg av styremedlem til selskapene som kommunen eier, for at sikre at føringene i eierskapsmeldingen til styresammensetning og -kompetanse blir fulgt.

Basert på det som kommer frem i undersøkelsen anbefaler revisjonen at Rødøy kommune iverksetter følgende tiltak:

1. Sørge for at den selskapsespesifikke informasjonen i eierskapsmeldingen oppdateres og behandles årlig.
2. Utarbeide en eierstrategi for Rødøy utleiebygg AS og en eierstrategi for Helgeland avfallsforedling IKS i samarbeid med de andre eierkommunene.
3. Gjennomgå, vurdere og oppdatere styringsdokumentene til selskapene jevnlig.
4. Utarbeide rutiner som sikrer at samtlige folkevalgte får tilstrekkelig opplæring i eierskapsforvaltning tidlig i valgperioden.
5. Utarbeide system og rutiner som sikrer prinsippene og kravene i eierskapsmeldingen blir fulgt ved nominasjon og valg av styrerepresentanter til selskapene kommunen eier.

Innhold

1	Innledning	7
2	Eierskapsmelding	8
3	Strategier for eierskap	11
4	Eierstyring	13
5	Konklusjon og anbefalinger	20
	Vedlegg 1 : Høringsuttalelse	21
	Vedlegg 2 : Kontrollkriterier	22
	Vedlegg 3 : Sentrale dokumenter og litteratur	27

Detaljert innholdsfortegnelse

1	Innledning	7
1.1	Bakgrunn	7
1.2	Formål og problemstillinger	7
1.3	Metode	7
1.3.1	Dokumentanalyse	7
1.3.2	Intervju	7
1.3.3	Verifiseringsprosesser	7
1.4	Avgrensinger	7
1.5	Kontrollkriterier	7
2	Eierskapsmelding	8
2.1	Problemstilling	8
2.2	Kontrollkriterier	8
2.3	Datagrunnlag	8
2.4	Vurdering	9
3	Strategier for eierskap	11
3.1	Problemstilling	11
3.2	Kontrollkriterier	11
3.3	Datagrunnlag	11
3.4	Vurdering	12
4	Eierstyring	13
4.1	Problemstillinger	13
4.2	Kontrollkriterier	13
4.3	Datagrunnlag	13
4.3.1	Roller og ansvar i eierskapsforvaltningen	13
4.3.2	Opplæring av folkevalgte	14
4.3.3	Styringsdokumentene til selskapene	14
4.3.4	Deltakelse i eierorganer	14
4.3.5	Eiermøter	15
4.3.6	Krav til selskap	15
4.4	Vurdering	17
5	Konklusjon og anbefalinger	20
	Vedlegg 1 : Høringsuttalelse	21
	Vedlegg 2 : Kontrollkriterier	22
	Vedlegg 3 : Sentrale dokumenter og litteratur	27
	Tabeller	
	Tabell 1: Eierinteressene til Rødøy kommune i IKS og AS, som framgår av siste eierskapsmelding.....	9
	Tabell 2: Roller og ansvar definert i eierskapsmeldingen til Rødøy kommune	13
	Tabell 3: Oversikt over når de ulike styringsdokumentene sist ble oppdatert	14

Tabell 4: Deltakelse i eierorgan i 2022	15
Tabell 5: Oversikt over kjønnsbalansen og kommunale eierandeler i selskapene Rødøy kommune eier.....	16
Tabell 6: Oversikt over KS sine anbefalinger for eierstyring og vurdering av i hvilken grad Rødøy kommune følger dem i eierstyringen av selskapene	18

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Deloitte har i samsvar med bestilling fra kontrollutvalget i Rødøy kommune den 15. november 2022 sak 30/22, gjennomført en overordnet eierskapskontroll i Rødøy kommune.

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med prosjektet var å undersøke og vurdere om Rødøy kommune har etablert en eierskapsforvaltning som er i samsvar med lovkrav og relevante anbefalinger, med særlig fokus på eierskapsmeldingen og eierstrategier for selskapene som kommunen har eierskap i. Med bakgrunn i formålet har følgende problemstillinger blitt undersøkt:

1. Har kommunen en eierskapsmelding som oppfyller kravene i regelverket?
2. I hvilken grad har kommunen utarbeidet en strategi for hvert enkelt eierskap med tydelig formål for eierskapene?
3. I hvilken grad har kommunen en eierskapsforvaltning i samsvar med KS sine anbefalinger for eierstyring?
4. I hvilken grad har kommunen fulgt opp selskapene i samsvar med egne rutiner for eierstyring og føringer som er gitt til selskapa?¹

1.3 Metode

Oppdraget er utført i samsvar med gjeldende standard for eierskapskontroll (RSK 002) og kvalitetssikret i samsvar med kravene til kvalitetssikring i Deloitte Policy Manual (DPM).

Oppdraget er gjennomført i tidsrommet november 2022 til april 2023.

1.3.1 Dokumentanalyse

Kommunale vedtak, planer og interne rutiner, regelverk mm. har blitt samlet inn og analysert. Dokumentasjon har blitt vurdert opp mot revisjonskriteriene.

1.3.2 Intervju

For å få supplerende informasjon til skriftlige kilder har Deloitte intervjuet to personer fra Rødøy kommune som er involvert i og har ansvar for eierskapsforvaltningen (politisk eierrepresentant og kommunedirektør).

1.3.3 Verifiseringsprosesser

Oppsummeringen av intervjuene har blitt sendt til de som ble intervjuet for verifisering og det er informasjon fra de verifiserte intervjureferatene som er blitt brukt i rapporten. Datadelen av rapporten er sendt til kommunen for verifisering, og rapporten har blitt justert med utgangspunkt i tilbakemeldingene fra kommunen. Rapporten har videre blitt sendt til høring, og høringsuttalelsen til kommunedirektør foreligger i vedlegg 1.

1.4 Avgrensinger

Eierskapskontrollen er avgrenset til hvordan Rødøy kommune forvalter eierskapene i aksjeselskaper (AS) og interkommunale selskaper (IKS). Andre samarbeidsformer som for eksempel administrative verskommunesamarbeid, kommunale oppgavefellesskap og avtalebaserte samarbeid vil ikke bli omtalt i rapporten.

1.5 Kontrollkriterier

Kontrollkriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal bli vurdert opp mot. Kriteriene er utledet fra autoritative kilder i samsvar med kravene i gjeldende standard for forvaltningsrevisjon. I dette prosjektet er kriteriene i hovedsak hentet fra kommuneloven og KS sine anbefalinger for god eierstyring og selskapsledelse i kommunal sektor. Kriteriene er nærmere presentert innledningsvis under hvert tema, og i vedlegg 2.

¹ Grunnet overlapp i datagrunnlaget til problemstilling 3 og 4 har de bli svart ut i samme kapittel i rapporten. Problemstillingene legger grunnlaget for kapittel 4 om eierstyring.

2 Eierskapsmelding

2.1 Problemstilling

Har kommunen en eierskapsmelding som oppfyller kravene i regelverket?

2.2 Kontrollkriterier

Kommunestyret eller fylkestinget skal etter kommuneloven § 26-1 minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som blant annet fastsetter overordnede prinsipper for kommunens eller fylkeskommunens eierskap. Eierskapsmeldingen skal inneholde; a) kommunens prinsipper for eierstyring, b) en oversikt over selskaper, foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende i og c) kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene som var nevnt i bokstav b. Lovens krav om utarbeiding av eierskapsmeldinger én gang i valgperioden er ikke til hinder for at dette kan skje oftere, og KS anbefaler at kommunene årlig bør få en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv.) for selskapene.² Slik rapportering bør inngå i eierskapsmeldingen, jf. kommuneloven § 26-1.

Revisjonen har utledet følgende kontrollkriterier:

- Kommunen skal ha en eierskapsmelding som er vedtatt av kommunestyret i inneværende valgperiode.
- Eierskapsmeldingen skal inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, en fullstendig oversikt over alle eierinteressene til kommunen og kommunens formål med eierinteressene sine.
- Kommunen bør utarbeide en årlig rapport om tilstanden i selskapene sine, og inkludere opplysningene i eierskapsmeldingen slik at de er lett tilgjengelige og samlet på en plass.

Se vedlegg 2 for utfyllende revisjonskriterier.

2.3 Datagrunnlag

Rødøy kommunes eierskapsmelding gir en oversikt over virksomhetene kommunen har eierandeler i og hvordan kommunen forvalter sine eierinteresser³. Eierskapsmeldingen starter med en gjennomgang av kommunens prinsipper for eierstyring:

1. Rødøy kommune er en ansvarlig eier.
2. Rødøy kommune utøver myndigheten og fremmer interessene overfor selskapene gjennom selskapenes eierorganer.
3. Rødøy kommunes eierrepresentanter skal ivareta kommunens interesser, men møter som hovedregel ikke med bundet mandat. Prinsipielle spørsmål og kommunens standpunkt i sentrale saker skal forankres i folkevalgte organer.
4. Rødøy kommune er pådriver for at styrerepresentantene har relevant kompetanse, kapasitet og faglig bredde ut fra selskapets egenart og formålet med eierskapet, og at alle folkevalgte og ledere registrerer sine styreverv i KSs styrevervregister.
5. Styrets godtgjøring skal være på moderat nivå, men fremme verdiskapningen i selskapene og fremstå som rimelig ut i fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet.
6. Rødøy kommune praktiserer åpenhet rundt eierskapene, og skal være en aktiv pådriver for at selskapene praktiserer prinsippet om meroffentlighet.
7. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene legger FNs bærekraftsmål til grunn for egen drift og utvikling.
8. Rødøy kommune er pådriver for at selskapene fører en ansvarlig arbeidsgiverpolitikk i tråd med etiske retningslinjer for Rødøy kommune, og at lønns- og kostnadsnivået i selskapene er i samsvar med praksis og utvikling i egen kommune.
9. Alle selskaper hvor Rødøy kommune har eierinteresser skal ha god internkontroll og risikostyring i forhold til selskapets karakter.

Eierskapsmeldingen inneholder videre informasjon om organiseringen og styringen av ulike selskapsformer, roller og ansvar, møter og myndighet og styret (til IKS og AS). Til slutt inneholder eierskapsmeldingen en oversikt over kommunens eierinteresser fordelt på interkommunale selskap (IKS), aksjeselskap (AS), administrative verskommunesamarbeid, kommunale oppgavefelleskap og avtalebaserte samarbeid.

² KS Folkevalgtprogram 2019-2023: Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll.

³ Eierskapsmeldingen ble vedtatt 29. april 2021 i K-sak 021/2021.

Rødøy kommune har eierskap i ett IKS og fire AS. Tabell 1 viser hvilke selskap Rødøy kommune har eierinteresser i, hvilke eierandel kommunen har i selskapet og hva som er kommunens formål med eierskapet.

Tabell 1: Eierinteressene til Rødøy kommune i IKS og AS, som framgår av siste eierskapsmelding

Selskap	Eierandel	Formål med eierskapet	Andre eiere
Helgeland avfallsforedling IKS	9,5%	Få utført renovasjonstjenester og avfallsbehandling på en kostnadseffektiv måte.	Hemnes kommune Lurøy kommune Nesna kommune Rana kommune Træna kommune
Rødøy produkter AS	100%	Etablere og drive tilbud for yrkeshemmede som ikke kan delta i det ordinære arbeidsliv, og skape varig tilrettelagte arbeidsplasser. Pågående samarbeidsprosjekt med VTA-bedrifter i Salten bør følges opp.	
Rødøy utleiebygg AS	40,4%	Kommunens gikk inn på eiersiden som et næringsutviklingstiltak, og for å sikre støtte til bygningen. Kommunen leier deler av bygget og har interesse av framtidig utvikling.	Odd Rossvoll OSO Maritim AS Rødøy Invest AS Odd Rossvoll AS
Helgeland reiseliv AS ⁴	2,8%	Utvikle og markedsføre Helgeland som et foretrukket reisemål, og derigjennom skape merverdi for næringsaktørene og lokalsamfunnene. Driver markedsføring av kommunen og reiselivsbedrifter i kommunen i turistkontorene og på nett.	17 andre kommuner (96,1% av aksjene), samt Stiftelsen Helgeland museum
Kommunekraft AS	0,3%	Få best mulig betingelser på salg av kraft. Kommunekraft eies av LVK, primære medlemskommuner, og fylkeskommuner.	Landssamanslutninga av vasskraftskommunar og 133 øvrige aksjonærer (kommuner).

Ordfører opplyser om at kommunens eierskapsmelding har blitt revidert og lagt fram for kommunestyret en gang i valgperioden. Gjeldende eierskapsmelding ble vedtatt i kommunestyret i 2021. Videre opplyser ordfører om at eierskapsmeldingen ble utarbeidet av administrasjonen og at den er basert på KS sine anbefalinger om god eierstyring.

Ordfører mener det kunne være hensiktsmessig at de folkevalgte ble involvert i utarbeidingen av eierskapsmeldingen. Ordfører peker på at selskapsinformasjonen i eierskapsmeldingen er nokså kortfattet og kompakt, men at kommunen som eier har anledning til å etterspørre mer informasjon fra selskapene ved behov. Ordfører forteller at kommunen spurte Rødøy produkter AS om mer informasjon da de trengte det, og fikk selskapet til å holde orienteringer både i kommunestyret og i formannskapet.

2.4 Vurdering

Det er revisjonens vurdering at Rødøy kommune har utarbeidet en eierskapsmelding som oppfyller alle minimumskravene i kommuneloven § 26-1. Eierskapsmeldingen inneholder kommunens prinsipper for eierstyring, en oversikt over alle selskapene kommunen har eierinteresser i og informasjon om hva som er formålet med eierskapet i det enkelte selskap.

Samtidig mener revisjonen at eierskapsmeldingen har forbedringspotensial. For det første er prinsippene for eierstyring kun oppført som en punktliste, uten videre forklaring på hva hvert prinsipp betyr eller hvordan de skal følges opp i praksis. Ved å klargjøre prinsippene for eierstyring kan kommunen legge til rette for bedre dialog med selskapene og sørge for at selskapene forstår hva kommunen som eier forventer av dem. Videre mener revisjonen at Rødøy kommune bør oppdatere og behandle selskapsinformasjonen i eierskapsmeldingen årlig, slik KS

⁴ Helgeland Reiseliv AS har byttet navn til Visit Helgeland AS.

anbefalinger. Oppdatert informasjon om selskapene er avgjørende for at politikerne skal kunne følge opp selskapenes resultater og drift, og sørge for at de opererer i tråd med kommunens mål, krav og forventninger.

3 Strategier for eierskap

3.1 Problemstilling

I hvilken grad har kommunen utarbeidet tydelig strategi for de enkelte eierskapene med tydelig formål for eierskapene?

3.2 Kontrollkriterier

KS anbefaler som en del av sine 21 anbefalinger for god eierstyring og selskapsledelse i kommunal sektor at kommunen som eier blant annet bør sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket. Videre peker KS på at det er viktig at kommunen er en aktiv eier og kommuniserer klart hva den ønsker å oppnå med sine selskaper, for å styrke lokalpolitisk forvaltning av kommunens samlede verdier. KS anbefaler også kommunestyret jevnlig reviderer styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet. Videre anbefaler KS at det blir utarbeidet felles eierstrategier med andre medeiere hvis kommunen er medeier i flere selskaper sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner, for å sikre felles føringer fra eierne der det er mulig.

Dersom vedtektene eller selskapsavtalen bare regulerer de forhold som er påkrevd (minstekrav) etter den aktuelle selskapsloven, anbefaler KS at kommunen bør ha en eierstrategi for sitt eierskap i ulike selskap. Et slikt styringsdokument er formålstjenlig for å underbygge vedtektene eller selskapsavtalen og for å sikre bevissthet og gjennomsiktighet i eierstyringen.

Revisjonen har utledet følgende kontrollkriterium:

- Rødøy kommune skal ha et tydelig formål med alle sine eierskap. Rødøy kommune bør utarbeide en egen eierstrategi for selskapene der kommunen har en vesentlig eierandel eller der selskapet utfører en viktig oppgave på vegne av kommunen. Rødøy kommune bør ha en eierstrategi utarbeidet i felleskap med de andre eierne for selskap som er eid sammen med andre kommuner.

Se vedlegg 2 for utfyllende revisjonskriterier.

3.3 Datagrunnlag

Rødøy kommune har eierskap i fem selskaper, og har utarbeidet en eierstrategi for ett av selskapene. Kommunen har laget en eierstrategi for Rødøy produkter AS, altså selskapet der kommunen har 100% eierskap. Kommunen har i samarbeid med de andre eierkommunene startet et arbeid med å utarbeide en eierstrategi for HAF IKS, men den har ikke blitt ferdigstilt. Ordfører opplyser om at det ikke har blitt vurdert som hensiktsmessig å lage eierstrategier for selskapene der kommunen har lave eierandeler.

Eierstrategien for Rødøy produkter AS ble utarbeidet av en arbeidsgruppe satt ned av kommunestyret til Rødøy kommune i 2014, og endelig strategi ble vedtatt av kommunestyret i juni 2015⁵. Formålet med eierskapet er å gi tiltaksplasser til dem som står lengst borte fra arbeidsmarkedet, og kjernevirksomheten er å drive VTA-arbeidsplasser i Rødøy kommune. Målgruppen er personer som har eller i nær fremtid ventes å få innvilget uføretrygd etter folketrygdloven, og som har behov for spesiell tilrettelegging og tett oppfølging. Andre arbeidsmarkedstiltak skal være vurdert og funnet å være uaktuelle. Videre i eierstrategien står det om styrevalg, eiermøter, rådgivende utvalg, inntaksgruppe, rapportering, eierstrategien og vedtak.

I 2018 behandlet kommunestyret i Rødøy en sak om eierstyring og selskapsledelse i Helgeland Avfallsforedling IKS (HAF IKS)⁶. I saksdokumentet kommer det fram at arbeidet med en eierstrategi vil ta mye tid og ressurser i eierkommunene og at arbeidet må forankres i selskapet og dets styrende organer. I forbindelse med saken ble det lagt fram et dokument med prinsipper og krav til eierstyring og kontroll med selskapets styrende organer, foreslått av rådmennene til eierkommunene. Kommunestyret til Rødøy vedtok; 1) rådmannens forslag til styringsdokument, 2) at rådmannen skulle iverksette arbeidet med å utarbeide en overordnet eierstrategi og 3) at endelig eierstrategi skulle legges fram for kommunestyret for endelig behandling.

⁵ K-sak 059/2014 og K-sak 046/2015.

⁶ K-sak 040/2018.

I det vedtatte styringsdokumentet for HAF IKS framgår det at eierkommunene ønsker en åpen og klart uttrykt eierstrategi for selskapet, og at arbeidet med en slik eierskapsstrategi vil bli utarbeidet gjennom en prosess som igangsettes høsten 2018. Rødøy kommune opplyser om at arbeidet med en eierstrategi har stoppet opp.

Rødøy kommune har en eierdel på 40,4% i Rødøy utleiebygg AS. Det er ikke utarbeidet en eierstrategi for selskapet. Ordfører opplyser om at bakgrunnen for at kommunen har eierskap i Rødøy utleiebygg AS er at kommunen i sin tid ønsket å sikre drift og utvikling av næringsbygget da det ble etablert. Rødøy utleiebygg AS leier ut leiligheter og kontorer, og kommunen står for majoriteten av selskapets leieinntekter. Ordfører peker på at formålet og bruksområdet til bygget har endret seg noe over tid, og at det nå er litt uklart hva strategien for selskapet skal være. Kommunedirektøren påpeker at Rødøy utleiebygg i desember 2022 ba om en større økning av leien som ble avvist av kommunen ettersom kommunen forholder seg til økninger i leie som er i tråd med konsumprisindeksen. Ordfører forteller at framtiden til bygget som Rødøy utleiebygg AS leier ut har vært oppe til diskusjon, og peker på at kommunen bør vurdere å lage en eierstrategi for selskapet.

Av dokumentasjonen går det fram at Rødøy kommune ikke har noen eierstrategi for Visit Helgeland AS. Samtidig går det fram selskapet har utviklet sin egen strategi og sendt den på høring til alle eierkommunene. Formannskapet i Rødøy kommune behandlet strategidokumentet i F-sak 53/22. Av møteprotokollen fremgår det at formannskapet synes strategidokumentet var gjennomarbeidet og fremhever prinsipper for et bærekraftig reiseliv, noe som er spesielt viktig for små kommuner som Rødøy. Rødøy kommune gav sin tilslutning til strategidokumentet.

3.4 Vurdering

Revisjonen vurderer at Rødøy kommune i hovedsak har et tydelig formål med alle sine eierposisjoner. Eierskapskontrollen viser at Rødøy kommune har utarbeidet en eierstrategi for ett av sine fem eierskap, og det er revisjonens vurdering at eierstrategien til Rødøy produkter AS dekker vesentlige aspekter ved kommunens eierstyring av og forventninger til selskapet. Samtidig viser undersøkelsen at det er lenge siden eierstrategien er oppdatert, og revisjonen vil peke på at dette bør gjøres jevnlig, jf. anbefalingene til KS.

Videre er det revisjonens vurdering at Rødøy kommune, i samarbeid med de andre eierkommunene, bør utarbeide en eierstrategi for Helgeland Avfallsforedling IKS, i samsvar med vedtak i 2018. Selskapet utfører en viktig oppgave på vegne av kommunen, og kommunen hefter ubegrenset for sin prosentandel av selskapets forpliktelser. Uten en eierstrategi kan blir det vanskeligere å følge opp selskapet og vurdere dets økonomiske resultater og drift, og revisjonen vil peke på at kommunen bør ha systematisk og tilpasset internkontroll, for å sikre at kommunale ressurser blir forvaltet på en god måte.

Revisjonen vurderer at kommunen bør å utarbeide en eierstrategi for Rødøy utleiebygg AS, siden kommunen er største aksjonær i selskapet og største leietaker i bygget som selskapet leier ut. Revisjonen mener at kommunen bør utarbeide en eierstrategi for å kommunisere hva kommunen ønsker å oppnå med eierskapet, både til selskapet og til de andre eierne. Videre vil en eierstrategi sikre at selskapet får tydelige styringssignaler fra kommunen, og på denne måten bidra til at selskapet utvikler seg slik kommunen ønsker.

4 Eierstyring

4.1 Problemstillinger

Kapittelet vil dekke følgende problemstillinger:

- I hvilken grad har kommunen en eierskapsforvaltning i samsvar med KS sine anbefalinger for eierstyring?
- I hvilken grad har kommunen fulgt opp selskapene i samsvar med egne rutiner for eierstyring og føringer som er gitt til selskapene?

4.2 Kontrollkriterier

KS har utarbeidet en veileder med anbefalinger for eierstyring, selskapsledelse og kontroll i norske kommuner. KS anbefaler blant annet at Rødøy kommune velger selskapsform ut fra formål og behov, sørger for god kunnskap til folkevalgte om eierskap, utarbeider en årlig eierskapsmelding eller rapport om selskapene for kommunestyret og at kommunen sørger for god sammensetning og kompetanse i selskapsstyrene. De mest sentrale anbefalingene går fram av tabell 6 på side 18. Se vedlegg 2 for mer utfyllende informasjon.

Videre inneholder Rødøy kommunes eierskapsmelding inneholder ni prinsipper for kommunens eierskapsforvaltning, som sier blant annet at Rødøy kommune skal være en ansvarlig eier og at styrets godtgjøring skal være på et moderat nivå. Prinsippene går i sin helhet fram av datagrunnlaget i kapittel 2.

Revisjonen har utledet følgende kriterier:

- Rødøy kommune skal gjennom sin eierstyring sikre at selskapene når sine mål og overholder kravene i loven.
- Rødøy kommune bør ha etablert rutiner for eierstyring som samsvarer med KS sine anbefalinger for eierstyring og selskapskontroll.
- Rødøy kommune skal følge sine egne prinsipper i eierstyringen av selskap.

4.3 Datagrunnlag

4.3.1 Roller og ansvar i eierskapsforvaltningen

Tabell 2 viser hva eierskapsmeldingen til Rødøy kommune sier om hvem som har hvilke roller og ansvar i eierskapsforvaltningen.

Tabell 2: Roller og ansvar definert i eierskapsmeldingen til Rødøy kommune

Rolle	Rollebeskrivelse/ansvar i eierskapsmeldingen
Folkevalgte i eierrollen	Den enkelte folkevalgte eller partigrupper har ingen direkte instruksjonslinje til selskapet eller representanter i det utøvende eierorganet. Saker som ønskes tatt opp, skal meldes som sak i kommunestyret på ordinær måte. I Rødøys delegeringsreglement er ordfører gitt rollen som representant i generalforsamlinger, når ikke andre er valgt.
Kommunestyret	I enkeltsaker kan kommunestyret instruere sin(e) representant(er) i eierorganet. Dette kan skje ved at representanten melder inn en sak i forkant av formannskaps-/kommunestyremøte, eller ved at ordføreren melder inn en sak tilsvarende.
Kommunens administrasjon	Kommunen kan selv etablere et utvalg, sekretariat eller utpeke én person som ivaretar kommunens samlede eierportefølje. Organet kan operere som sekretær for kommunestyret/formannskapet i eierspørsmål, eller kan, med enkelte unntak, delegeres myndighet til å behandle kommunens eierspørsmål på vegne av kommunestyret.
Utøvende eierorgan	All eierstyring skjer gjennom eierorganet (representantskap, generalforsamling eller årsmøte). De valgte representantene skal ivareta egen kommunes interesser gjennom aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan. Eierorganet har som formål å sikre at eiers overordnede interesser blir ivaretatt i selskapet, formulere klare mål for selskapet og velge det rette styret.
Styret	Styret er ansvarlig for realisering av eiers mål og skal ivareta selskapets interesse. Styret representerer ikke enkelteierne, men selskapet. Styremedlemmene velges av det utøvende

eierorgan, og det er evt. disse som har instruksjonsrett overfor styret og myndighet til å bytte ut styremedlemmer. Styrevervet er personlig, og når særlige forhold foreligger kan styremedlemmer trekke seg fra vervet.

Politisk ledelse og kommunedirektøren har sentrale roller i oppfølgingen av kommunens eierskap og involveres i det løpende arbeidet med kommunens eierskap. Kommunedirektøren forteller at ordføreren vanligvis orienterer om kommunens eierskap i kommunestyret, herunder om møtevirksomhet eller om det er særskilte forhold relatert til selskapene. Administrasjonen er involvert i kommunens eierskapsforvaltning innenfor relevante områder, eksempelvis følger teknisk etat opp Helgeland avfallsforedling IKS. Ordfører opplever at det er en tydelig fordeling av roller og ansvar i kommunens eierskapsforvaltning.

4.3.2 Opplæring av folkevalgte

I eierskapsmeldingen til Rødøy kommune står det at kommunen bør gjennomføre folkevalgtopplæring innenfor eierskap og selskapsstyring i første del av valgperioden.

I intervju kommer det fram at kommunen har ikke gjennomført spesifikk opplæring knyttet til eierskapsforvaltning til folkevalgte. Ordfører opplever at dette er et forbedringsområde for kommunen, da det hadde vært hensiktsmessig at de folkevalgte hadde mer kompetanse og bevissthet knyttet til eierskapsforvaltning og ulike former for eierskap.

4.3.3 Styringsdokumentene til selskapene

Revisjonen har gjennomgått styringsdokumentene til alle de fem selskapene kommunen eier. Tabell 3 viser hvilke dokumenter som er utarbeidet for de ulike selskapene og når de sist ble oppdatert.

Tabell 3: Oversikt over når de ulike styringsdokumentene sist ble oppdatert

Selskap	Selskapsavtale / vedtekter	Eierstrategi	Selskapsstrategi
Helgeland avfallsforedling IKS	2019	Ikke utarbeidet	2022
Rødøy produkter AS	2016	2015	Ikke utarbeidet
Rødøy utleiebygg AS	2014	Ikke utarbeidet	Ikke utarbeidet
Visit Helgeland AS	2021 ⁷	Ikke utarbeidet	2022
Kommunekraft AS	2022	Ikke utarbeidet	Ikke utarbeidet

4.3.4 Deltakelse i eierorganer

Delegeringsreglementet til Rødøy kommune slår fast at det er ordfører som skal stille som representant i generalforsamling/representantskap i selskaper der kommunen har eierinteresser, med mindre noe annet er avtalt. Eierskapsmeldingen sier at eierorganene i selskapene bør sørge for reell dialog mellom eiere og selskapets representanter. Styret skal tilrettelegge for effektive møteplasser og sikre at flest mulig kan delta. Styreleder og daglig leder har plikt til å delta på møtene i eierorganet, og i aksjeselskap må øvrige eierrepresentanter sine fullmakter være ordnet på forhånd. Møtets varighet settes på forhånd av eierorganets leder, eventuelt i samråd med styreleder. Avslutningsvis sier eierskapsmeldingen at hvert eierorgan skal behandle saker i tråd med sin lovpålagte myndighet. Kommunedirektør opplever at eierskapsmeldingen gir tilstrekkelig føringer for eierrepresentantenes deltakelse i eierorganene.

Tre av selskapsavtalene/vedtektene inneholder bestemmelser om innkallingsfrist til møte i representantskap/generalforsamling. Kommunedirektør opplever at kommunen mottar innkallinger og sakspapirer tidlig nok til at kommunestyret rekker å behandle aktuelle saker før møtene i eierorganene.

Ordfører opplyser om at Rødøy kommune har to representanter i representantskapet til Helgeland avfallsforedling IKS, og at hun deltar sammen med en annen representant fra kommunestyret. Videre er ordfører eierrepresentant

⁷ Revisjonen har fått tilsendt vedtektene fra 2011, da selskapet ble opprettet. Foretaksregisteret viser at selskapet sist oppdaterte vedtektene i 2021.

i alle aksjeselskapene med unntak av Rødøy utleiebygg AS. I Rødøy utleiebygg AS har kommunestyret utnevnt en folkevalgt som eierrepresentant. Av dokumentasjonen framgår det at den folkevalgte eierrepresentanten i Rødøy utleiebygg AS også er valgt inn i styret til selskapet. Tabell 4 viser hvem som har deltatt som eierrepresentant på vegne av Rødøy kommune i de ulike eierorganene i 2022.

Tabell 4: Deltakelse i eierorgan i 2022

Selskap	Eierandel	Eierrepresentanter	Rolle i kommunen
HAF IKS	9,5%	Inger Monsen Jimmy E. Krogh	Ordfører Fast medlem i formannskapet
Rødøy produkter AS	100%	Inger Monsen Bjørn Pedersen Jimmy Engen Krogh Arne-Tore Bang Elin R. K. Telnes	Ordfører varaordfører Fast medlem i formannskapet Fast medlem i formannskapet 3. vara i formannskapet
Rødøy utleiebygg AS	40,4%	Sara Lorentzen	Fast medlem i formannskapet
Visit Helgeland AS	2,8%	Ikke møtt opp	
Kommunekraft AS	0,3%	Ikke møtt opp	

4.3.5 Eiermøter

Eierskapsmeldingen til Rødøy kommune sier at kommunens eierstyring bør skje i politiske fora og utøves på grunnlag av skriftlige retningslinjer og fastsatte rammer som er vedtatt av de folkevalgte. Dette er fordi eierstyringen juridisk sett utøves gjennom selskapets eierorgan. Videre går det fram at det skilles mellom møter i eierorganet og dialogmøter (også kalt eiermøter) i AS og IKS. Eiermøter er en overordnet møteplass mellom selskapet og eierne uten formell beslutningsmyndighet, og det bør ikke legges føringer eller «gis signaler» i eiermøtene som kan anses å gripe inn i styrets myndighetsområde.

Av dokumentasjonen går det fram at Rødøy kommune har holdt jevnlig eiermøter med Rødøy produkter AS. I intervju blir det opplyst om at kommunen har prioritert oppfølgingen av dette selskapet, siden bygget som selskapet benytter ikke har oppfylt kravene til HMS og universell utforming. Kommunedirektør opplyser om at kommunen har hatt dialog med styremedlemmene i Rødøy produkter om en rekke ulike saker for å kunne videreutvikle selskapet, og at det nå arbeides med et skisseprosjekt for et nytt kommunalt bygg hvor Rødøy produkter er planlagt som en av leietakerne. Videre kommer det fram at det har vært orienteringssaker om Rødøy produkter AS på flere politiske møter høsten 2022.

Kommunedirektøren opplyser om at Visit Helgeland AS orienterte kommunestyret om sitt arbeid i januar 2023.

4.3.6 Krav til selskap

Ordfører opplever generelt sett at kommunen setter tydelige krav til selskapene gjennom eierskapsmeldingen. Eierskapsmeldingen til Rødøy kommune presenterer flere forventninger og krav til selskapene eier. Det anbefales for eksempel at selskapene etablerer rutiner for å sikre nødvendig kompetanse i styret, har etiske retningslinjer, har strenge krav til åpenhet og nulltoleranse for korrupsjon, tar miljø- og samfunnsansvar, gjør rapporter, meldinger og andre relevante dokumenter tilgjengelige på sine nettsider, samt at selskapet møter i kommunestyret og orienterer om virksomheten minst en gang i valgperioden, samt at selskapene har styreinstruks og instruks for daglig leder.

Styrevalg og -sammensetning

I eierskapsmeldingen til Rødøy kommune står det at kommunalt eide selskap bør bruke valgkomite. Det er selskapets eierorgan som oppnevner valgkomiteen og medlemmene av valgkomiteen fremmer forslag til styremedlemmer for selskapets eierorgan som formelt velger styremedlemmene. Videre står det at valgkomiteen bør følge retningslinjer som er vedtatt av selskapets utøvende eierorgan. I tillegg skal styret gjenspeile og representere selskapets behov, det bør ha kompetanse innen økonomi, organisasjon og om markedet som selskapet opererer i, og inneha faglig innsikt og ha en interesse for selskapets formål. Videre står det at selskapets

størrelse og kompleksitet skal avgjøre om styret skal bestå av tre, fem eller syv medlemmer, og at dersom det er aktuelt bør varamedlemmer velges i rekke. Eierskapsmeldingen stiller også krav om at det skal være kjønnsmessig balanse i styret, i henhold til kravene i lovverket som gjelder for selskapet.

Rødøy kommune har ikke en valgkomite som nominerer kandidater til styrene. Ordfører forteller at det er kommunestyret som nominerer hvem som skal representere kommunen i de ulike selskapene. Dette gjøres som regel på starten av valgperioden, men også fortløpende etter behov. Ordfører forteller at det ikke er laget skriftlige retningslinjer for nominasjonsprosessen til kommunen, men at kommunestyret er opptatt av å finne folk som har lyst til å være styrerepresentant, med politisk erfaring og gjerne kompetanse innenfor området til selskapet.

Av vedtektene til Rødøy produkter AS går det fram at selskapet skal ha en egen valgnevnd på tre medlemmer som nominerer kandidater til styret. Valgnevnden skal foreslå et styre som dekker områdene fagkompetanse innenfor arbeidsmarkedet, økonomisk kompetanse, ansattes representant og politisk kompetanse. Siden formannskapet fungerer som selskapets generalforsamling er det de som velger hvem som skal sitte i valgnevnden. Ordfører opplyser om at valgnevnden i dag består av ordfører, en representant fra formannskapet og en annen person som ikke sitter i formannskapet. Ordfører forteller at hun ble utnevnt til å sitte i valgkomiteen før hun ble som ordfører, og at hun ikke er der på grunn av sin rolle som ordfører. Ordfører opplyser om at valgkomiteen til Rødøy produkter AS har hatt fokus på å finne styrerepresentanter som har erfaring fra liknende bedrifter i nabokommuner, en politisk representant og styremedlemmer med økonomisk kompetanse. Andre krav til styresammensetning har vært jevn kjønnsbalanse i styret og styrerepresentanter med tilstrekkelig digital kompetanse til å kunne gjennomføre styremøter digitalt.

Ordfører opplyser om at Visit Helgeland AS har en valgkomite og at hun tidligere har vært medlem der. I HAF IKS er praksis at Rødøy kommune og en annen kommune deler på en plass i styret, og representanten sitter to år av gangen, annenhver gang. Av vedtektene til kommunekraft framgår det at selskapet har en egen valgkomite som velges av generalforsamlingen for to år av gangen. Det har ikke fremkommet dokumentasjon som viser at det blir brukt valgkomite i Rødøy utleiebygg AS.

Tabell 4 viser selskapene Rødøy kommune eier, samlet kommunal eierandel i selskapene, hvor mange kvinner det er i styret og om det er kjønnsbalanse⁸.

Tabell 5: Oversikt over kjønnsbalansen og kommunale eierandeler i selskapene Rødøy kommune eier

Selskap	Rødøys eierandel	Samlet kommunal eierandel	Kvinner i styret	Kjønnsbalanse
Helgeland avfallsforedling IKS	9,5%	100 %	2 av 5	Ja
Rødøy produkter AS	100%	100 %	3 av 6	Ja
Rødøy utleiebygg AS	40,4%	40,4 %	1 av 4	Nei
Helgeland reiseliv AS ⁹	2,8%	98,9 %	4 av 7	Ja
Kommunekraft AS	0,3%	40,9 %	3 av 5	Ja

Styrehonorar og godtgjørelser

Godtgjørelse for styreverv fastsettes av eierorganet til det enkelte selskapet. I eierskapsmeldingen til Rødøy står det at styregodtgjørelsen skal være på et moderat nivå, men fremme verdiskapningen i selskapene og fremstå rimelig ut ifra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og arbeidets kompleksitet. Videre bør godtgjørelsen i risikofylte markeder reflektere det økte ansvaret. Det anbefales videre at styrelederen får høyere godtgjørelse enn styremedlemmene, og at selskapene vurderer behovet for styreforsikring.

Kommunedirektøren forteller at det er beskjedne nivåer på godtgjørelsen for styreverv i selskapene Rødøy kommune eier. Ordfører forteller at styrehonoraret i kommunens heleide bedrift, Rødøy produkter AS, er nokså

⁸ Vurderingen av om det er kjønnsbalanse i styret er basert på aksjeloven § 20-6, som også gjelder for IKS (jf. IKS-loven § 10).

⁹ Helgeland Reiseliv AS har byttet navn til Visit Helgeland AS.

lavt sammenlignet med nabokommunene. Styrehonoraret i selskapet ble oppjustert i fjor, for første gang siden 2007. I de andre selskapene kommunen har eierskap i mener ordfører styrehonoraret ligger på et akseptabelt nivå.

Kompetanse og opplæring i selskapsstyrene

Eierskapsmeldingen anbefaler selskapene å utvikle en rekke rutiner for å sikre nødvendig kompetanse i styret. Selskapene bør ha rutiner for å fastsette klare ansvars- og oppgavefordelinger gjennom styreinstruks og instruks for daglig leder, evaluere seg selv årlig, vurdere behovet for ekstern styreopplæring og gi opplæring til nye styremedlemmer, holde egne styreseminarer om roller, ansvar og oppgaver, lage en årlig plan for arbeidet med fokus på mål, strategi og gjennomføring og gi en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i årsrapporten.

I intervju blir det opplyst om at styrerepresentantene i Rødøy produkter AS har bedt om å få opplæring i styrearbeid og forventinger knyttet til rollen. Ordfører opplyser om at opplæringen var et ønske fra selskapet og at det er generalforsamlingen sitt ansvar å følge opp at det blir gitt opplæring (dersom det ikke allerede er gjort).

Internkontroll og risikostyring

Prinsipp nummer ni i eierskapsmeldingen sier at alle selskaper hvor Rødøy kommune har eierinteresser skal ha god internkontroll og risikostyring i forhold til selskapets karakter.

Etikk og korrupsjon

Eierskapsmeldingen sier at Rødøy forventer at selskapene de har eierinteresser i, har etiske retningslinjer for både styret og de ansatte. Styrets rolle er å sørge for at etikk er en sentral del av selskapets kultur og at etiske valg og dilemmaer blir diskutert og vurdert. Varslingsrutiner bør gjennomgås regelmessig for å sikre at alle ansatte har en felles forståelse av gråsoner og hva som forventes av dem.

Videre sier eierskapsmeldingen at kommunen har nulltoleranse for korrupsjon, og at kommunen forventer åpenhet og offentlighet fra selskapene, siden det er en effektiv måte å bekjempe korrupsjon på. Kommunen krever at selskapene det har eierinteresser i, er åpne om dilemmaer knyttet til korrupsjon, interessekonflikter og inhabilitet. Det er viktig å være bevisst på disse utfordringene og å ha systemer og rutiner på plass for å hindre korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet.

Klima, miljø og samfunnsansvar

Eierskapsmeldingen stiller krav om at selskapene tar miljøansvar og prioriterer langsiktige og bærekraftige miljøløsninger. Selskapene må utvikle klare mål, gjennomføre systematisk miljøarbeid som dekker hele verdikjeden, og bli miljøsertifisert. Rutinene og systemene som trengs for å ta nødvendige miljøhensyn vil variere avhengig av påvirkningen på det ytre miljø.

Videre kommuniserer eierskapsmeldingen en forventning om at alle kommunalt eide selskaper tar et samfunnsansvar og utvikler egne holdninger til bl.a. etikk, forebygging av korrupsjon, miljø, likestilling og integrering. Samfunnsansvaret må være integrert i selskapenes virksomhet og strategier. Styrene i selskapene har ansvar for ivaretagelse av samfunnsansvaret, og det forventes at de tar dette ansvaret ut over kortsiktig profit.

4.4 Vurdering

Revisjonen vurderer at Rødøy kommune har etablert en eierstyring som i hovedsak samsvarer med lovkrav og anbefalinger for eierskapsforvaltning. Undersøkelsen viser at kommunen har etablert en eierskapsmelding som legger tydelige føringer for eierstyringen til kommunen. Samtidig mener revisjonen at kommunen har et tydelig forbedringspotensial når det kommer til opplæring i eierskapsforvaltning, og rutiner for valg av styremedlemmer.

Vi merker oss at det i et av selskapene er valgt samme eierrepresentant som styrerepresentant. Revisjonen mener at kommune en bør være særlig oppmerksom på habilitetsutfordringer og at det kan oppstå konflikt mellom rollene som eierrepresentant og styrerepresentant. Hvordan dette skal ivaretas bør omtales av eierstrategi, styringsdokument og mandatet til eierrepresentanten.

Videre merker revisjonen seg at Rødøy kommune ikke har system eller rutiner for å følge opp om selskapene følger kravene og forventningene som blir stilt gjennom eierskapsmeldingen. I eierskapsmeldingen står det at eierskapsforvaltningen skal være basert på skriftlige retningslinjer, men revisjonen kan ikke se at dette er utarbeidet, ut over det som går fram av selve meldingen.

Tabell 6 gir en oversikt over KS sine mest sentrale anbefalinger for eierskapsforvaltning, og revisjonens vurdering av om anbefalingene følges av Rødøy kommune.

Tabell 6: Oversikt over KS sine anbefalinger for eierstyring og vurdering av i hvilken grad Rødøy kommune følger dem i eierstyringen av selskapene¹⁰

	Anbefalinger om eierskapsforvaltning	Rutiner og praksis i Rødøy kommune/selskapene, samt eventuelle kommentarer fra revisjonen	Revisjonens vurdering ¹¹
1	Velge selskapsform ut fra formål og behov	Rødøy kommune eier et interkommunalt selskap og fire aksjeselskaper. Det har ikke kommet fram opplysninger i eierskapskontrollen som taler for at det burde vært valgt andre selskapsformer for selskapene.	●
2	Skille mellom skjermet virksomhet og virksomhet i konkurranse med private	Eierskapsmeldingen omtaler selskapenes formål og kommunens formål med eierskapet, men det kommer ikke fram vurderinger av hvilke selskaper som er skjermet og hvilke som er i konkurranse med private.	◐
3	Sørge for god kunnskap til folkevalgte om eierskap	Rødøy kommune gjennomfører ikke opplæring i eierskapsforvaltning ut over den generelle folkevalgtopplæringen til KS. Revisjonen vurderer at dette ikke er tilstrekkelig for å sikre god kunnskap til folkevalgte om eierskap.	○
4	Utarbeide en årlig eierskapsmelding eller rapport om selskapene for kommunestyret eller fylkestinget	Rødøy kommune har utarbeider en eierskapsmelding en gang i valgperioden som etter revisjonens vurdering overholder lovkravene. Revisjonen vil samtidig peke på at nøkkeltallene til hvert selskap bør oppdateres årlig slik at det kan legges frem en årlig rapport om tilstanden for selskapene (økonomi, spesielle forhold osv.) til de folkevalgte.	◐
5	Revidere styringsdokumenter og avtaler jevnlig	Gjennomgangen av styringsdokumentene viser at noen av dem begynner å bli gamle og at det derfor kan være behov for å se på dem på nytt.	◐
6	Holde jevnlig eiermøter	Undersøkelsen viser at Rødøy kommune har hatt flere eiermøter med Rødøy produkter AS det siste året. Kommunen har ellers rutiner for å holde eiermøter ved behov, noe revisjonen vurderer hensiktsmessig.	●
7	Som hovedregel bør sentrale folkevalgte oppnevnes som representanter i eierorganet.	Undersøkelsen viser at sentrale folkevalgte stiller som eierrepresentant på vegne av Rødøy kommune.	●
8	Sørge for bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamlinger og representantskapsmøter.	Tre av fem selskaper har bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamlinger og representantskapsmøter nedfelt i selskapsavtalen/vedtektene.	◐
9	Sørge for god sammensetning og kompetanse i styret.	Revisjonen vurderer at Rødøy kommune bør utarbeide retningslinjer for nominasjon/valg av styremedlem til selskapene kommunen eier, og skriftliggjøre begrunnelsene for nominasjonene, for å sikre at føringene til styresammensetning og -kompetanse blir fulgt.	◐
10	Vedtektsfeste bruk av valgkomite ved styreutnevnelser og lage retningslinjer som regulerer komiteens arbeid.	Undersøkelsen viser at det blir brukt valgkomite i tre av selskapene kommunen eier, og i to av selskapene blir valgkomiteen omtalt i vedtektene. Det er ikke utarbeidet retningslinjer for valgkomiteen til Rødøy produkter AS. ¹²	◐
11	Sørge for balansert kjønnsrepresentasjon i styrene.	Det er kjønnsbalanse i styrene til fire av de fem selskapene Rødøy kommune eier. I styret der det ikke er kjønnsbalanse er det heller ikke et lovkrav, og Rødøy kommune har utpekt en kvinnelig styrerepresentant til selskapet, som bidrar til bedre balanse.	●
16	Foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv	Det er revisjonens vurdering at eierskapsmeldingen sender tydelige signaler om godtgjøring av styreverv.	●

¹⁰ Nummereringen av anbefalingene følger nummereringen KS benytter i sin oppstilling. Mindre relevante anbefalinger er utelatt.¹¹ Symbolforklaring for vurdering av om kommunen følger av anbefalingene: ● = anbefalingen er fulgt, ◐ = anbefalingen er delvis fulgt, ○ = anbefalingen er ikke fulgt.¹² Revisjonen kjenner ikke til om det er utarbeidet retningslinjer for valgkomiteene til de andre selskapene.

Anbefalinger om eierskapsforvaltning	Rutiner og praksis i Rødøy kommune/selskapene, samt eventuelle kommentarer fra revisjonen	Revisjonens vurdering ¹¹
19 Sørge for at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften.	Revisjonen vurderer at eierskapsmeldingen sender tydelige styringssignaler til selskapene om etikk og etiske retningslinjer. I undersøkelsen har det ikke kommet fram hvordan kommunen følger opp kravet, og om selskapene følger anbefalingen.	

5 Konklusjon og anbefalinger

Det er revisjonen sin vurdering at Rødøy kommunen i all hovedsak har en tilfredsstillende eierskapsforvaltning tilpasset eierskapsporteføljen til kommunen. Det er likevel identifisert noen mangler og noen forbedringsområder.

Eierskapskontrollen viser at Rødøy kommune har utarbeidet en eierskapsmelding i samsvar med kommuneloven § 26-1 og har etablert system og rutiner som for eierskapsforvaltning som i stor grad samsvarer med KS sine anbefalinger for eierskapsforvaltning.

Samtidig er det revisjonens vurdering at kommunen bør oppdatere den selskapsspesifikke informasjonen i eierskapsmeldingen årlig slik at de folkevalgte får en årlig rapport om tilstanden for selskapene (økonomi, spesielle forhold osv.). Det er utarbeidet eierstrategi for Rødøy produkter AS som kommunen eier 100 %. Revisjonen mener at kommunen også bør utarbeide eierstrategier for HAF IKS og Rødøy utleiebygg AS. For at kommunen skal utøve en god eierskapsforvaltning er det viktig å sikre god opplæring både av folkevalgte og styrerepresentanter som kommunen innstiller. Revisjonen mener at kommunen ikke har sikret tilstrekkelig opplæringen av folkevalgte i eierskapsforvaltning, og at kommunen bør legge til rette for opplæring både i starten av valgperioden og underveis i perioden. Valg av styremedlemmer er en viktig del av eierskapsforvaltningen til kommunen. For å sikre god sammensetning av styre bør kommunen etter revisjonens sin vurdering få på plass system og rutiner for nominasjon og valg av styremedlemmer til selskapene kommunen har eierinteresser i.

Basert på det som fremkommer i undersøkelsen anbefaler revisjonen at Rødøy kommune iverksetter følgende tiltak:

1. Sørge for at den selskapsspesifikke informasjonen i eierskapsmeldingen blir oppdatert og lagt frem for de folkevalgte årlig.
2. Utarbeide en eierstrategi for Helgeland avfallsforedling IKS i samarbeid med de andre eierkommunene.
3. Gjennomgå, vurdere og oppdatere styringsdokumentene til selskapene jevnlig.
4. Utarbeide rutiner som sikrer at samtlige folkevalgte får tilstrekkelig opplæring i eierskapsforvaltning tidlig i valgperioden.
5. Utarbeide system og rutiner som sikrer prinsippene og kravene i eierskapsmeldingen blir fulgt ved nominasjon og valg av styrerepresentanter til selskapene kommunen eier.

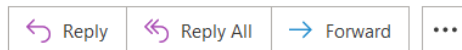
Vedlegg 1: Høringsuttalelse

Kommunedirektør har gitt høringsuttalelse via e-post.

[EXT] SV: Eierskapskontroll - rapport til høring

Einar Arild Hauge <Einar.Arild.Hauge@rodoy.kommune.no>
To Mo, Erlend Risvand
Cc Inger Monsen

tir. 23.05.2023 11:16

Confidential\No Additional Protection

You forwarded this message on 23.05.2023 12:49.

Her ingen spesielle merknader til sluttrapporten.

Med vennlig hilsen

Einar Arild Hauge
Kommunedirektør

Telefon direkte: 75 09 80 04, Mobilnummer: 948 08 782
Postadresse: Rødøy rådhus, Vågaveien 100, 8185 Vågaholmen

Rødøy kommune

kystfolket under Polarsirkelen

www.rodoy.kommune.no

Vedlegg 2: Kontrollkriterier

Kommuneloven og andre relevante lover

Kommunestyret skal etter kommuneloven § 26-1 minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som blant annet fastsetter overordnede prinsipper for kommunen sine eierskap. Eierskapsmeldingen skal inneholde; a) kommunen sine prinsipper for eierstyring, b) en oversikt over selskap, foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende i og c) kommunen sin formål med eierinteressene eller tilsvarende interesser i virksomhetene som var nevnt i bokstav b.

Kommuneloven § 25-1 stiller krav om at kommuner skal ha internkontroll med administrasjonen sin virksomhet for å sikre at lover og forskrifter blir etterlevd. Dette innebærer blant annet at kommunedirektøren skal utarbeide en beskrivelse av virksomheten sine hovedoppgaver, mål og organisering, ha nødvendige rutiner og prosedyrer og avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik. Når kommuner organiserer deler av virksomheten i selvstendige rettssubjekt bør kommunen ha system og rutiner for å følge opp selskapene slik at de løser oppgavene de er påsett å gjøre innenfor sett rammer. Samtidig bør kommunen ha et bevisst forhold til hvilket risikoer som er tilknyttet det enkelte eierskapet og styre disse risikoene.

Kommuneloven § 21-1 slår fast at reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon om begge kjønn i styret gjelder på tilsvarende måte for selskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier mer enn 2/3 av aksjene. Aksjeloven § 20-6 gjelder også for interkommunale selskap, jmfør IKS-loven § 10.

Aksjeloven § 20-6 sier at statsaksjeselskap hvor styret har to eller tre medlemmer skal begge kjønn være representert. Har styret fire eller fem medlemmer skal begge kjønn være representert ved minst to. Har styret seks til åtte medlemmer skal hvert kjønn være representert ved minst tre. Har styret ni medlemmer skal hvert kjønn være representert ved minst fire. Har styret gjentatte medlemmer skal hvert kjønn være representert ved minst 40%. Punkt fem slår fast at tilsvarende gjelder ved valg av varamedlem.

Aksjeloven § 2-2 sier at aksjeselskap skal ha vedtekter som minimum inneholder selskapet sitt foretaksnavn og virksomhet, størrelsen på aksjekapitalen og det aksjene sitt nominelle beløp. Videre er det et krav om at dersom selskapet sitt virksomhet ikke skal ha til formål å skaffe aksjeeierne et økonomisk utbytte, så skal vedtektene inneholde føresegn om bruken av overskuddet og av formuen ved oppløsning.

KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll

KS har utarbeidet 21 anbefalinger for god eierstyring og selskapsledelse i kommunal sektor.¹³ Under er et utvalg av anbefalingene:

Anbefaling 1: «Kommunen bør som eier sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.» Videre peker KS på at det er viktig at kommunen er en aktiv eier og kommuniserer klart hva den ønsker å oppnå med sine selskaper, for å styrke lokalpolitisk forvaltning av kommunens samlede verdier.

Anbefaling 3: «For å styrke det kommunale eierskapet anbefales det at kommunestyret eller fylkestinget får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden.»

Anbefaling 4: «Kommunestyret eller fylkestinget bør årlig få en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv.) for selskapene.» Slik rapportering bør inngå i eierskapsmeldingen, jf. kommuneloven § 26-1. Det blir pekt på at lovens krav om innholdet i eierskapsmeldingen er minimumskrav, og at eierskapsmeldingen kan være mer omfattende og innholdsrik. Videre tilrår KS at:

Det bør også utarbeides en felles eierskapsmelding med andre medeiere hvis kommunen eller fylkeskommunen er medeier i flere selskaper sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner. En slik eierskapsmelding vil sikre felles føringer fra eierne der det er mulig.

Anbefaling 5: «Kommunestyret eller fylkestinget skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.»

¹³ KS: Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll (2020).

Anbefaling 6: «KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet.» Slike eiermøter er:

ikke lovregulert og er en uformell arena der det ikke skal treffes vedtak, men hvor både eieren og selskapet kan ha gjensidig informasjonsutveksling, forventningsavklaringer og drøfte generell utvikling og rammevilkår for virksomheten.

Anbefaling 7: «Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret eller fylkestinget oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet.» Med andre ord anbefaler KS at kommunestyret som hovedregel bør oppnevne sentrale folkevalgte som eierrepresentanter i eierorganet. Dette er blant annet for å forenkle samhandlingen og kommunikasjonen mellom kommunestyret og eierorganet.

Anbefaling 8: «Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens eller fylkeskommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.» Aksjeloven § 7-5 fastsetter at: «Revisor skal delta i generalforsamlingen når de saker som skal behandles, er av en slik art at dette må anses som nødvendig.»

Anbefaling 9: «Eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet. Vurder også spørsmål om habilitet i valg av styremedlemmer. Det anbefales at selskapet sikrer opplæring av styremedlemmene.» KS peker videre på at kommunen som eier også har et ansvar for å sørge for at styret i selskapet samlet sett har den kompetansen som trengs. KS anbefaler at styret bør ha kompetanse innen økonomi, organisasjon, det markedet som selskapet opererer i, faglig innsikt, og interesse for selskapets formål. KS understreker at styreverv er personlige, som betyr at styremedlemmer kun representerer seg selv – ikke et parti, kommunen, eller andre interessenter – og at de skal ivareta selskapets interesser til det beste for alle eierne.

Anbefaling 10: «Det bør fastsettes i vedtektene eller selskapsavtalen at valg av styrer i eller fylkeskommunalt eide selskaper bør skje ved bruk av valgkomité. Det bør lages retningslinjer som regulerer komitéens arbeid.» Med andre ord anbefaler KS at det bør være nedfelt i selskapsavtalen at en bruker en valgkomité. KS anbefaler videre at det bør utarbeides retningslinjer som regulerer valgkomitéens arbeid, at valgkomitéen bør begrunne sine forslag, og for å sikre kontinuitet bør ikke hele styret normalt bli skiftet ut samtidig.

Anbefaling 11: «Eierorganet bør uavhengig av organisasjonsform tilstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Kjønnsbalansen bør sikres både blant de faste medlemmene til styret og blant varamedlemmene.» Aksjelova § 20-6 inneholder nærmere bestemmelser om kjønnsbalanse i styrer.

Anbefaling 13: «Styremedlemmer i morselskapet bør som hovedregel ikke sitte i styret til et datterselskap». Denne anbefalingen er blant annet begrunnet med at det er viktig å unngå rolleblanding og dobbeltroller i konsernforhold.

Anbefaling 14: «Det anbefales at det oppnevnes varamedlemmer til styret i selskaper. Ordningen med numeriske varamedlemmer bør benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.» KS anbefaler også at 1. varamedlem blir invitert til styremøtene for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Anbefaling 16: «Kommunen eller fylkeskommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.»

Anbefaling 17: «Kommuner og fylkeskommuner er avhengig av allmennhetens tillit når det gjelder både forvaltning og styring. Åpenhet rundt hvilke roller lokalpolitikere har er viktig for å unngå mistanke om rolleblanding.

Alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale eller fylkeskommunale foretak og selskaper bør registreres i KS styrevervregister.

Anbefaling 19: «Sørge for at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. Kommunens eller fylkeskommunens selskaper bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål, gjerne fastlagt i egne etiske retningslinjer som utarbeides for og brukes aktivt i det enkelte selskap.»

NUES (2021): Anbefalinger for eierstyring og selskapsledelse

- 1) Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse
 - a. Styret skal påse at selskapet har god eierstyring og selskapsledelse.

- b. Styret skal i årsberetningen eller dokument det er henvist til i årsberetningen gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse. Redegjørelsen skal omfatte hvert enkelt punkt i anbefalingen.
 - c. Dersom anbefalingen ikke er fulgt, skal avvik begrunnes, og det skal redegjøres for hvordan selskapet har innrettet seg.
- 2) Virksomhet
- a. Selskapets vedtekter bør angi tydelig den virksomheten selskapet skal drive.
 - b. Styret bør utarbeide klare mål, strategier og risikoprofil for virksomheten, slik at selskapet skaper verdier for aksjonærene på en bærekraftig måte. I dette arbeidet bør derfor styret ta hensyn til økonomiske, sosiale og miljømessige forhold.
 - c. Styret bør evaluere mål, strategier og risikoprofil minst årlig.
- 3) Selskapskapital og utbytte
- a. Styret bør påse at selskapet har en kapitalstruktur som er tilpasset selskapets mål, strategi og risikoprofil.
 - b. Styret bør utarbeide og gjøre kjent en klar og forutsigbar utbyttepolitikk.
 - c. Forslag om at styret skal få fullmakt til å dele ut utbytte, bør være begrunnet.
 - d. En styrefullmakt til å forhøye aksjekapitalen eller erverve egne aksjer bør gjelde et definert formål. En slik styrefullmakt bør ikke vare lenger enn frem til neste ordinære generalforsamling.
- 4) Likebehandling av aksjeeiere
- a. Dersom eksisterende aksjeeieres fortrinnsrett ved kapitalforhøyelser fravikes, bør det begrunnes. Dersom styret vedtar kapitalforhøyelsen med fravikelse av fortrinnsretten på bakgrunn av fullmakt, bør begrunnelsen offentliggjøres i børsmelding i forbindelse med kapitalforhøyelsen.
 - b. Selskapets transaksjoner i egne aksjer bør foretas på børs eller på annen måte til børskurs. Dersom det er begrenset likviditet i aksjen, bør kravet til likebehandling vurderes ivaretatt på andre måter.
- 5) Aksjer og omsettelighet
- a. Selskapet bør ikke begrense adgangen til å eie, omsette eller stemme
 - b. for aksjer i selskapet.
 - c. Selskapet bør gjøre rede for begrensninger i adgangen til å eie, omsette eller stemme for aksjer i selskapet.
- 6) Generalforsamling
- a. Styret bør legge til rette for at aksjeeierne kan delta i selskapets
 - b. generalforsamling.
 - c. Styret bør sørge for at:
 - i. saksdokumentene er utførlige og presise nok til at aksjeeierne kan ta stilling til alle saker som skal behandles
 - ii. påmeldingsfristen settes så nær møtet som mulig
 - iii. styret og leder av valgkomiteen kan delta i generalforsamlingen
 - iv. generalforsamlingen kan velge en møteleder som er uavhengig
 - d. Aksjeeierne bør kunne stemme i hver enkelt sak, herunder stemme på enkeltkandidater ved valg. Aksjeeiere som ikke kan være til stede på generalforsamlingen bør gis anledning til å stemme. Selskapet bør utforme et fullmaktsskjema og oppnevne en person som kan opptre som fullmektig for aksjeeiere.
- 7) Valgkomité
- a. Selskapet bør ha en valgkomité, og valgkomiteen bør vedtektsfestes. Generalforsamlingen bør fastsette nærmere retningslinjer for valgkomiteen, velge komiteens leder og medlemmer og fastsette komiteens godtgjørelse.
 - b. Valgkomiteen bør ha kontakt med aksjeeiere, styremedlemmene og daglig leder i arbeidet med å foreslå kandidater til styret.
 - c. Valgkomiteen bør sammensettes slik at hensynet til aksjonærfellesskapets interesser blir ivaretatt. Flertallet i valgkomiteen bør være uavhengig av styret og øvrige ledende ansatte. Styrets medlemmer eller ledende ansatte i selskapet bør ikke være medlem av valgkomiteen.

- d. Valgkomiteens oppgave bør være å foreslå kandidater til styret og valgkomiteen (eventuelt bedriftsforsamlingen) og godtgjørelse til medlemmene av disse organene.
 - e. Valgkomiteen bør begrunne hvert forslag til kandidater.
 - f. Selskapet bør informere om hvem som er medlemmer av komiteen for å foreslå kandidater.
- 8) Styret, sammansetning og uavhengighet
- a. Styret bør sammensettes slik at det kan ivareta aksjonærfellesskapets interesser og selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Det bør tas hensyn til at styret kan fungere godt som et kollegialt organ.
 - b. Styret bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser. Flertallet av de aksjeeiervalgte medlemmene bør være uavhengige av ledende ansatte og vesentlige forretningsforbindelser. Minst to av de aksjeeiervalgte medlemmene bør være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere.
 - c. Ledende ansatte bør ikke være medlem av styret. Dersom ledende ansatte er styremedlem, bør det begrunnes og få konsekvenser for organiseringen av styrets arbeid, herunder bruk av styreutvalg for å bidra til en mer uavhengig forberedelse av styresaker, jf. anbefalingen kapittel 9.
 - d. Generalforsamlingen (eventuelt bedriftsforsamlingen) bør velge styreleder.
 - e. Styremedlemmer bør ikke velges for mer enn to år av gangen.
 - f. I årsrapporten bør styret opplyse om deltagelse på styremøtene og om forhold som kan belyse styremedlemmenes kompetanse. I tillegg bør det opplyses hvilke styremedlemmer som vurderes som uavhengige.
 - g. Styremedlemmer bør oppfordres til å eie aksjer i selskapet.
- 9) Styrets arbeid
- a. Styret bør fastsette instruks for styret og for den daglige ledelsen med særlig vekt på klar intern ansvars- og oppgavefordeling.
 - b. Instruksen bør angi hvordan styret og den daglige ledelsen skal behandle avtaler med tilknyttede parter, herunder om det skal innhentes en uavhengig verdivurdering. Styret bør i årsberetningen redegjøre for slike avtaler.
 - c. Styret bør sørge for at styremedlemmer og ledende ansatte gjør selskapet kjent med vesentlige interesser de måtte ha i saker som styret skal behandle.
 - d. For å sikre en mer uavhengig behandling av saker av vesentlig karakter hvor styreleder selv er eller har vært aktivt engasjert, bør annet styremedlem lede diskusjonen i slike saker.
 - e. Større selskaper skal etter allmennaksjeloven ha revisjonsutvalg.
 - f. Det samlede styret bør ikke fungere som selskapets revisjonsutvalg.
 - g. Mindre selskaper bør vurdere etablering av revisjonsutvalg. I tillegg til lovens krav om revisjonsutvalgets sammensetning mv. bør flertallet av medlemmene i utvalget være uavhengig av virksomheten.
 - h. Styret bør også vurdere bruk av kompensasjonsutvalg for å bidra til grundig og uavhengig behandling av saker som gjelder godtgjørelse til ledende ansatte. Slikt utvalg bør bestå av styremedlemmer som er uavhengige av ledende ansatte.
 - i. Styret bør informere om eventuell bruk av styreutvalg i årsrapporten.
 - j. Styret bør evaluere sitt arbeid og sin kompetanse årlig.
- 10) Risikostyring og intern kontroll
- a. Styret skal påse at selskapet har god intern kontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til omfanget og arten av selskapets virksomhet.
 - b. Styret bør årlig foreta en gjennomgang av selskapets viktigste risikoområder og den interne kontroll.
- 11) Godtgjørelse til styret
- a. Godtgjørelsen til styret bør reflektere styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet.
 - b. Godtgjørelse til styret bør ikke være resultatavhengig. Opsjoner bør ikke utstedes til styremedlemmer.

- c. Styremedlemmer, eller selskaper som de er tilknyttet, bør ikke påta seg særskilte oppgaver for selskapet i tillegg til styrevirket. Dersom de likevel gjør det, bør hele styret være informert. Honorar for slike oppgaver bør godkjennes av styret.
 - d. Dersom det har vært gitt godtgjørelser utover vanlig styrehonorar, bør det spesifiseres i årsrapporten.
- 12) Lønn og annen godtgjørelse til ledende personer
- a. Retningslinjene om lønn og annen godtgjørelse skal være tydelige og forståelige, og bidra til selskapets forretningsstrategi, langsiktige interesser og økonomiske bæreevne.
 - b. Ordningene for lønn og annen godtgjørelse bør bidra til sammenfallende interesser mellom aksjeeierne og ledende ansatte, og være enkle.
 - c. Det bør settes et tak på resultatavhengig godtgjørelse.
- 13) Informasjon og kommunikasjon
- a. Styret bør fastsette retningslinjer for selskapets rapportering av finansiell og annen informasjon basert på åpenhet og under hensyn til kravet om likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet.
 - b. Styret bør fastsette retningslinjer for selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen.
- 14) Overtalelse av selskap
- a. Styret bør ha utarbeidet hovedprinsipper for hvordan det vil opptre ved eventuelle overtakelsestilbud.
 - b. I en tilbudssituasjon bør styret og ledelsen ha et selvstendig ansvar for å bidra til at aksjeeierne blir likebehandlet, og at ikke virksomheten forstyrres unødige. Styret har et særskilt ansvar for at aksjeeierne har informasjon og tid til å kunne ta stilling til budet.
 - c. Styret bør ikke forhindre eller vanskeliggjøre at noen fremsetter tilbud på selskapets virksomhet eller aksjer.
 - d. Avtaler med tilbyder om å begrense selskapets mulighet til å fremskaffe andre tilbud på selskapets aksjer bør bare inngås når det åpenbart kan begrunnes i selskapets og aksjeeiernes felles interesse. Det samme gjelder avtale om kompensasjon til tilbyder hvis tilbudet ikke gjennomføres. Eventuell kompensasjon bør være begrenset til de kostnadene tilbyder har ved fremsettelsen av budet.
 - e. Avtaler mellom selskapet og tilbyder av betydning for markedets vurdering av tilbudet, bør gjøres offentlig senest samtidig med melding om at tilbudet vil bli fremsatt.
 - f. Dersom det fremsettes et tilbud på selskapets aksjer, bør ikke selskapets styre utnytte emisjonsfullmakter eller treffe andre tiltak med formål å hindre gjennomføringen av tilbudet, uten at dette er godkjent av generalforsamlingen etter at tilbudet er kjent.
 - g. Dersom et bud fremmes på selskapets aksjer, bør styret avgi en uttalelse med en anbefaling om aksjeeierne bør akseptere eller ikke. I styrets uttalelse om tilbudet bør det fremkomme om vurderingen er enstemmig, og i motsatt fall på hvilket grunnlag enkelte styremedlemmer har tatt forbehold om styrets uttalelse. Styret bør innhente en verdivurdering fra en uavhengig sakkyndig. Verdivurderingen bør begrunnes og offentliggjøres senest samtidig med styrets uttalelse.
 - h. Transaksjoner som i realiteten innebærer avhendelse av virksomheten, bør besluttes av generalforsamlingen (eventuelt bedriftsforsamlingen).
- 15) Revisor
- a. Styret bør sørge for at revisor hvert år legger frem hovedtrekkene i en plan for gjennomføring av revisjonsarbeidet.
 - b. Styret bør innkalle revisor til møter der de behandler årsregnskapet. I møtene bør revisor gjennomgå eventuelle vesentlige endringer i selskapets regnskapsprinsipper, sentrale forhold ved revisjonen, vurdering av vesentlige regnskapsestimater og alle vesentlige forhold hvor det har vært uenighet mellom revisor og administrasjonen.
 - c. Styret bør minst en gang i året gjennomgå selskapets interne kontroll med revisor, samt svakheter revisor har identifisert og forslag til forbedringer.
 - d. Styret bør fastsette retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon.

Vedlegg 3: Sentrale dokumenter og litteratur

Lov og forskrift

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). LOV-2018-06-22-83
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Lov om interkommunale selskaper (IKS-loven). LOV-1999-01-29-6
- Nærings- og fiskeridepartementet: Lov om aksjeselskaper (aksjeloven). LOV-1997-06-13-44
- Justis- og beredskapsdepartementet: Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven). LOV-2022-12-20-115.

Forarbeider, rundskriv, veiledere mv.

- KS Folkevalgtprogram 2019-2023: Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll (2020).
- NUES (2021): Anbefalinger om eierskap og selskapsledelse

Sentrale dokumenter fra kommunen

- Eierskapsmelding for Rødøy kommune, 29.04.2021
- Delegeringsreglement for Rødøy kommune, 13.06.2019
- Eierstrategi for Rødøy produkter AS, 11.06.2015
- K-sak 21/2021: Eierskapsmelding – revidering
- F-sak 40/2018: Helgeland avfallsforedling IKS: Eierstyring og selskapsledelse
- F-sak 53/2022: Visit Helgeland – strategidokument: høringsuttalelse

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's 330,000 people make an impact that matters at www.deloitte.no.

© 2023 Deloitte AS